

19.2 Enkeltvedtak, jf. fvl § 2 første ledd a) og b)

- Vilkårene i bokstav a) må foreligge
- Dessuten må "vedtaket" gjelde "en eller flere bestemte personer", jf. bokstav b)

19.3 Forskrift, jf. fvl § 2 første ledd a) og c)

- Vilkårene i bokstav a) må foreligge
- Dessuten må "vedtaket" gjelde "en ubestemt krets av personer", jf. bokstav c)

19.4 Part

- Partsbegrepet er definert i fvl § 2 første ledd e)
- Den avgjørelsen "retter seg mot"
- Den avgjørelsen "ellers direkte gjelder"
- Kasuistikk: Adressatene, naboer?, konkurrenter?, og arbeidstakere?
- Forholdet til begrepet "rettslig klageinteresse" i fvl § 28: Naboer, konkurrenter m.v. vil normalt kunne klage over vedtaket selv om de ikke er parter i saken

20. **Utredningsplikter**

20.1 Alm. utredningsplikt for forvaltningen, § 17 første ledd

20.2 Undersøke jus, faktum, skjønnsmomenter – "så godt som mulig"

- sakens viktighet
- partens bidrag til opplysningen av saken

20.3 Gjennomføring: Skriftlig, møte, befarings m.v.

21. **Forhåndsvarsel**

21.1 Kontradiksjonsprinsippet

21.2 Partene skal varsles, § 16 første ledd

21.3 Når skal varsel gis?

21.4 Hva skal varselet innholde?

21.5 Formkrav

21.6 Unntak fra varslingsplikten (§ 16 tredje ledd)

22. **Løpende underrettningsplikt**

22.1 Skal – regelen, fvl. § 17 annet ledd

22.2 Bør – regelen, tredje ledd

23. **Dokumentinnsyn**

23.1 Oversikt

- partsoffentlighet
- almenoffentlighet
- meroffentlighet

23.2 Partsoffentlighet, §§ 18 flg.

23.21 Hovedregel: Innsynsrett, § 18 første ledd

- sakens
- dokumenter

- gjennomføring, § 20

23.22 Unntak

- Interne dokumenter m.v., § 18 annet til fjerde ledd
 - a) Interne dokumenter
 - b) Underordnede organers dokumenter
 - c) Dokumenter fra særlige rådgivere m.v.
 - d) Dokumenter fra andre departementer
- Opplysninger i dokumenter, §19
 - a) Absolutte regler, første ledd
 - b) Relativ regel, annet ledd

23.3 Almenoffentlighet etter offentlighetsloven av 2006

23.31 Innledning

- Begrepene taushetsplikt, taushetsrett og opplysningsplikt. Figur
- Forskjeller mellom innsynsretten etter offl. og fvl. Skjema
- Ny lov 2006 (avløst lov fra 1970)

- 23.32 Grunnloven § 100 femte ledd
- innsynsrett
 - begrensninger i lov

- 23.33 Offentlighetsloven av 19. mai 2006
- utvidelse av innsynsretten
 - mer presise unntak

- 23.34 Hovedregelen i § 3 og lovens øvrige system
- alle kan kreve innsyn
 - hos vedkommende organ
 - saksdokument m.v.
 - regler om opplysningsplikt, taushetsplikt og taushetsrett
 - meroffentlighet (§ 11)

- 23.35 Lovens anvendelsesområde (§ 2)
- stat og kommune
 - andre som treffer vedtak
 - hovedsakelig næringsdrift

- 23.36 Dokumentbegrepet (§ 3 jf. §§ 4 og 5)
- gjenstand for offentlighet (§ 3)
 - saksdokument (§ 4)
 - bestemt sak og saker av bestemt art (§ 28)
 - postjournaler (§ 2)
 - møtekart (§ 16)

- 23.37 Når innsynsrett inntreffer. Gjennomføring
- straks saksdokument foreligger, dog § 5
 - gjøres kjent iht. forsvarlig saksbehandling (§ 30 jf. § 8)

- 23.38 Unntak for opplysninger undergitt taushetsplikt (§ 13)
- lov eller i medhold av lov. Instruks
 - bare taushetsbelagte opplysninger
 - samtykke

23. 3. 3. Mulige unntak basert på taushetsrett (§§ 14 flg.)

- taushetsrett, ikke taushetsplikt
- skadekriteriet (§§ 15, 20, 21 m.v.)
- dokument eller opplysning unntatt
- allment kjente opplysninger
- interne opplysninger (§ 14, organinterne dokumenter, ett og samme organ, Regjeringen og departementene, kommunene (§16))
- Uttalelser utenfra (§ 15)
- Unntak pga opplysningenes innhold (§§ 20-25)

23. 3. 10. Saksbehandling og klage (§§ 28 flg.)

- fremsettes til organet (§ 28), skriftlig avslag (§ 31), klagerett (§32)

24. Taushetsplikt

- 24.1 Hva er taushetsplikt?
- 24.2 Hvorfor har vi regler om taushetsplikt?
- 24.3 Bestemmelsenes virkeområde
- 24.4 Hvem har taushetsplikt overfor hvem?
- 24.5 I hvilke situasjoner gjelder taushetsplikten?
- 24.6 Opplysninger som er taushetsbelagt
- 24.7 Begrensninger i taushetsplikten
- 24.8 Forholdet mellom taushetsplikt og opplysningsplikt
- 24.9 Forholdet mellom taushetsplikt i og utenfor partsprosessen (*utepå*)
- 24.10 Følger av brudd på taushetsplikten

25. Vedtakets form

26 Begrunnelsesplikten

- 26.1 Hva betyr det at forvaltningen har begrunnelsesplikt?
- 26.2 Hvorfor har forvaltningen begrunnelsesplikt?
- 26.3 Hva skal begrunnelsen inneholde?
- 26.4 Når, hvor og hvordan skal begrunnelsen gis?

27 Underrettningsplikten

28 Følger av brudd på reglene i kap. V

29 Klagereglene

29.1 Innledning

- Forvaltningsvedtak: Overprøvningsmuligheter – klage §§ 28-34, omgjøring § 35, sivilombudsmannen, domstolene
- oversikt over kap. VI: klageretten § 28, klagefristen §§ 29-31, klagens adressat og utforming § 32, saksbehandlingen § 33, klageinstansens myndighet § 34

29.2 Vilkår for klagebehandling

- Generelt: Enkeltvedtak fra en med klagerett innen fristen. Hvis ikke: Avvisning, § 33 annet ledd og § 34 første ledd
- Hva kan påklages?
 - Enkeltvedtak, jf. § 2 første ledd b) og a).
 - Særregler, for eksempel § 21 annet ledd om avslag på innsynbegjæring
 - Ikke klageinstansens vedtak, dog avvisning, § 28 tredje ledd.
 - Unntaksvis begrensninger i forskrift, for eksempel kgl.res. 16. des. 1977, jf. § 28 i.f.

Hvem klages det til?

- Nærmest overordnet, § 28 første ledd jf. annet ledd og tredje ledd i.f. for kommunesektoren
- Klagens adressat er likevel underinstansen, § 32 første ledd a)
- Hvem kan påklage?
 - Part, § 28 første ledd, jf. § 2 første ledd e)
 - Annen med rettslig klageinteresse, § 28 første ledd, jf. tvisteloven §§ 1-3 og 1-4: Naboer, konkurrenter, interesseorganisasjoner etc.
- Klagefrist
 - tre uker fra underretning er kommet frem til parten, § 29 første ledd første punktum, jf. § 27
 - særregler om kunngjøring, tilfeller med manglende underretning, tilståelse av rettighet og etterfølgende begrunnelse samt forlenget klagefrist i § 29 for øvrig
 - oppreisning for fristforsømmelse i § 31
 - part/fullmektig kan ikke lastes, bokstav a)
 - særlige grunner, bokstav b). For eksempel klage over vedtakets lovlighet

Klagers form og innhold, § 32

- underinstansen som nevnt adressat, første ledd bokstav a)
- normalt skriftlig (email, § 32 i.f.), skal være undertegnet og nevne vedtak/endring, første ledd b)-d). Små krav. Retting, § 32 tredje ledd, jf. § 11 annet ledd b)

29.3 Klagebehandlingen

- Saksbehandling iht. § 33 første ledd: §§ 16-27 b gjelder. Undersøkelser foretas og motpart varsles, annet og tredje ledd
- Underinstansen avviser hvis klagerett mangler, og kan oppheve og endre til gunst, § 33 annet ledd, eller sende saken til klageinstansen, § 33 fjerde ledd
- Klageinstansen utreder saken, § 33 i.f. jf. § 17 første ledd

29.4 Klageinstansens myndighet

- Avvisning skjer hvis klagerett mangler, § 34 første ledd jf. § 28 tredje ledd og § 2 tredje ledd
- Ved ev. realitetsbehandling kan alle sider av saken prøves, lovtolkning, faktum, skjønnsutøvelse m.v., ubundet av hva klageren har påberopt, § 34 annet ledd
- begrenset adgang til endring til skade, § 34 tredje ledd: Offentlige eller private interesser må tilsi det og melding må gis innen tre måneder

- utfallet av klageinstansens behandling: Endring til gunst/unntaksvis skade, oppheving, hjemsendelse, § 34 i.f.

30 Omgjøring uten klage

30.1 Forholdet mellom klage og omgjøring

30.2 Vedtaksorganets omgjøringsrett, § 35 første og siste ledd

- til gunst for parten, bokstav a)
- omgjøring før underretning kommet frem, bokstav b)
- vedtaket ugyldig, bokstav c)
- gyldige vedtak kan mao. normalt bare endres til gunst eller før underretning kommet frem av vedtaksorganet
- utvidet omgjøringsrett kan følge av annen lov, vedtaket selv eller "alminnelige forvaltningsrettslige regler", § 35 siste ledd

30.3 Overordnet organs omgjøringsrett, § 35 annet og tredje ledd

- Overordnet har samme myndighet som vedtaksorganet, annet ledd, og kan endre til gunst, før underretning er kommet frem etc. Dog særregler for kommunale organer m.v. etter fjerde ledd
- Overordnet har utvidet omgjøringsmyndighet etter tredje ledd: Gyldige vedtak kan endres til skade hvis (i) andre interesser veier tyngre enn partens, (ii) melding er sendt innen tre uker og (iii) omgjøring skjer innen tre måneder

30.4 Omgjøring etter alminnelige forvaltningsrettslige regler

- ulovfestede omgjøringsregler basert på praksis og juridisk teori
- tungtveiende samfunnsmessige grunner må tilsi omgjøring. Sikkerhetsventil. Snever endringsadgang iht dette.
- det må skje en interesseavveining mellom partens og samfunnets/andres interesser
- endrede forhold eller nye opplysninger kan tilsi endring, for eksempel irregulær utvikling, uønskede bieffekter av tillatt virksomhet. Regjeringskifte og lignende normalt ikke nok
- Momenter:
 - tidsmomentet. Lang eller kort tid?
 - vedtak implementert?
 - betydning av innrettelse og forutberegnelighet (våpentillatelse eller millionvirksomhet)
 - bare offentlige eller også private interesser som taler for endring?

31 Ugyldighet

31.1 Innledning

- oversikt: fem typer feil

31.2 Utilstrekkelig kompetansegrunnlag

31.2.1 Hovedregel: Ugyldig

31.2.2 Unntak

31.3 Feil faktum

31.3 Hovedregel: Ugyldig

31.4 Unntak

31.4 Feil skjønn

31.4.1 Utgangspunkt: Ugyldig hvis feilen har påvirket vedtakets innhold

31.4.2 Tolkning: Utenforliggende hensyn.

31.4.3 Faktum: Villfarelse

31.4.4 Avveining: Kvalifisert skjevhet

31.5 Feil organ

31.5.1 Hovedregel: Ugyldig

31.5.2 Unntak:

- Overordnet, sideordnet og underordnet organ

- Feilen rettet opp?

31.6 Feil fremgangsmåte (saksbehandling)

- oversikt over problemstillingene

31.6.1 Saksbehandlingsfeilen

31.6.2 Gyldig tross feilen, fvl. § 41

- Må antas at feilen kan ikke ha virket bestemmende for innholdet

- momenter i gyldighetsvurderingen: Skjønnsfrihet, type feil, tidsaspektet, avhjelp av feil

- konklusjon

31.6.3 Ugyldighet iht ugyldighetslæren

- feilen kan ha påvirket innholdet. Momenter: Skjønnsfriheten, feilens art og feilens grovhet

- helhetsvurdering ut fra bl.a. hensynet til de(n) private part(er): Inngrepets art, ugyldighet til gunst eller skade, kan parten eller forvaltningen klandres, tidsaspektet. Innrettelseshensynet

- konklusjon

- realitetsavgjørelse, Rt 2001 side 995

32 Erstatningsansvar

32.1 Avgrensning: Ugyldige vedtak

32.2 De vanlige vilkår for erstatning

- erstatningsmessig tap

- ansvarsgrunnlag

- arbeidsgiveransvaret, skl 13. juni 1969 kap 2

- rent objektivt ansvar for ugyldige vedtak?

- adekvat årsakssammenheng, Rt 1995 side 781

32.3 Feiltolkning av rettsregler

- staten ansvarlig selv om rettsvillfarelsen er unnskyldelig, Rt 2005 side 416

- kommunene kan fritas for ansvar ved unnskyldelig rettsvillfarelse, Rt 1999 side 1273

32.4 Saksbehandlingsfeil m.v.

- utgangspunktet er nok objektivt ansvar ved ugyldig vedtak, Rt 1992 side 453

32.5 Er stat eller kommune ansvarlig?

33 Domstolskontroll

33.1 Innledning

- Historikk og hjemmel
 - Rettsstaten av 1814
 - Konstitusjonell sedvanerett
- Begrunnelse
 - privates behov for rettssikkerhet og uavhengig kontroll
 - effektivisere legalitetsprinsippet, lex superiorprinsippet og

33.2 Hvordan fremmes sakene. Enkelte prosessuelle spørsmål

- aktiv vei: Den private angriper et tyngende vedtak
 - etter fvl § 27b kan vedtaksorganet bestemme at klagemulighet skal være uttømt for å gå til sak
 - etter tvisteloven §§ 1-3 og 1-4 må saksøkeren ha "rettslig interesse" for å kunne gå til sak
- passiv vei: Den private forsvarer seg når forvaltningen håndhever/gjennomfører vedtak i sivil sak eller straffesak

33.3 Hvilke sider av saken kan domstolene prøve?

- utgangspunktet: Lovlighet, ikke hensiktsmessighet ("fritt skjønn")
- sml. klageorganet – alle sider av saken, fvl. § 34
- domstolene kan prøve *saksbehandlingsfeil* – og om det medfører ugyldighet
- domstolene kan prøve om *feil organ* har truffet vedtak m.v. – inkludert spørsmål om delegasjon og ugyldighet av slik feil
- domstolene kan prøve *tolknings-skjønn* (tolkning/subsumsjon) for eksempel Rt 1934 side 330 Solemskogen, men viker tilbake ved visse tekniske/ekspertpregede tolkninger (nødvendig ekspropriasjon, tilstrekkelig grunn til tilbakeføring av fosterbarn)
- domstolen prøver ikke *hensiktsmessighets-skjønn*, med mindre myndighetsmisbruk foreligger (utenforliggende hensyn etc)

34 Ombudsmannsklage

- ombudsmannsloven, lov 22. juni 1962 nr. 8 (se side 30-31)
- formål, § 3
- velges og instrueres av Stortinget, §§ 1 og 2
- arbeidsområde: Offentlig forvaltning, § 4
- uttalelser, ikke bindende vedtak - § 10
- mangler i lovverk m.v., § 11
- saksbehandling
 - klage, § 6
 - eget tiltak, § 5
 - krav på opplysninger m.v. §§ 7 og 8
 - taushetsplikt, § 9
 - melding til Stortinget, § 12

22 juni. Nr. 8. 1962

Lov om Stortingets ombudsmann for forvaltningen.

Se Grl. § 75 1.

§ 1. Valg av ombudsmann.

Etter hvert stortingsvalg¹ velger Stortinget² en ombudsmann for forvaltningen, Sivilombudsmannen. Valget gjelder for 4 år fra 1 januar året etter stortingsvalget.

Ombudsmannen må fylle vilkårene for å være høyesterettsdommer.³ Han må ikke være medlem av Stortinget.⁴ Hvis ombudsmannen dør eller blir ute av stand til å utføre sitt verv velger Stortinget en ny ombudsmann for den gjenværende del av tjenestetiden. Det samme gjelder dersom ombudsmannen sier fra seg vervet eller Stortinget med et flertall på minst to tredjedeler av de avgitte stemmer beslutter å frata ham vervet.

Er Ombudsmannen på grunn av sykdom eller av andre grunner midlertidig forhindret fra å utføre sitt verv, kan Stortinget velge en stedfortreder⁵ til å gjøre tjeneste så lenge fraværet varer. Ved fravær inntil 3 måneder kan Ombudsmannen bemyndige kontorsjefen til å gjøre tjeneste som stedfortreder.

Finner Stortingets presidentskap at ombudsmannen bør anses som inhabil⁶ ved behandlingen av en sak, velger det en setteombudsmann til å behandle saken.

Endret ved lover nr. 1/1980, nr. 72/1991.

1 Se Grl. § 54, jfr. lov nr. 57/2002 § 9-1 (1). 2 Se Grl. § 49, jfr. § 67. 3 Jfr. Grl. § 91 og § 92, dl. § 53 og § 54. 4 Jfr. Grl. § 63 og § 64, samt lov nr. 57/2002 § 11-9. 5 Jfr. § 13. 6 Jfr. dl. §§ 106 flg.

§ 2. Instruks.

Stortinget fastsetter alminnelig instruks for Ombudsmannens virksomhet.¹ For øvrig utfører Ombudsmannen sitt verv selvstendig og uavhengig av Stortinget.²

Endret ved lov nr. 1/1980.

¹ Fastsatt ved stortingsvedtak 19 feb 1980. - Se loven her § 4 (2) og lov 10 feb 1967 § 4 siste ledd. 2 Se Grl. § 49 jfr. § 67.

§ 3. Formål.

Som Stortingets tillitsmann skal ombudsmannen på den måte som fastsatt i denne lov og i hans instruks, søke å

sikre¹ at det i den offentlige forvaltning² ikke øves urett mot den enkelte borger³ og bidra til at offentlig forvaltning respekterer og sikrer menneskerettighetene.⁴

Endret ved lover nr. 1/1980, nr. 3/2004, nr. 82/2007 (i kraft 1 juli 2007).

1 Jfr. § 11. 2 Se § 4. 3 Jfr. § 5 og § 6. 4 Jfr. Grl. § 110c og lov nr. 30/1999.

§ 4. Arbeidsområde.

Ombudsmannens arbeidsområde omfatter den offentlige forvaltning,¹ og alle som virker i dens tjeneste. Hans arbeidsområde omfatter likevel ikke:

- a) forhold som Stortinget² eller Odelstinget³ har tatt standpunkt til,
- b) avgjørelser truffet i statsråd,⁴
- c) domstolenes⁵ virksomhet,
- d) Riksrevisjonens⁶ virksomhet,
- e) saker som etter Stortingets bestemmelse hører under Ombudsmannsnemnda eller Ombudsmannen for Forsvaret og Ombudsmannsnemnda eller Ombudsmannen for sivile tjenesteppliktige,
- f) avgjørelser som etter bestemmelse i lov bare kan treffes av kommunestyret eller fylkestinget selv,⁷ med mindre avgjørelse er truffet av formannskapet, fylkesutvalget, et fast utvalg, kommunerådet eller fylkesrådet etter lov av 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner § 13. Avgjørelse som her nevnt kan Ombudsmannen likevel ta opp til undersøkelse av eget tiltak når han finner at hensynet til rettsikkerheten eller andre særlige grunner tilsier det.

Stortinget kan i Ombudsmannens instruks⁸ fastsette:

- a) om en bestemt offentlig institusjon eller virksomhet skal anses for å være offentlig forvaltning eller en del av statens, kommunenes eller fylkeskommunenes tjeneste etter denne lov,
- b) at visse deler av et offentlig organs eller en offentlig institusjons virksomhet skal falle utenfor Ombudsmannens arbeidsområde,

Endret ved lover 22 mars 1968 nr. 1, nr. 1/1980, nr. 63/1980, nr. 85/1993, nr. 13/1996.

1 Jfr. lov 10 feb 1967 § 1. 2 Se Grl. § 49 jfr. § 67. 3 Se Grl. § 49 jfr. § 73 (1). 4 Jfr. Grl. § 12 og § 13. - Jfr. lov nr. 16/2006 § 32 (1) siste punktum. 5 Se dl. § 1 og § 2. Se tvangsl. § 2-8 jfr. § 5-16. jfr. Stortingets instruks (se § 2 her) § 2 (2). 6 Jfr. Grl. § 75 k, lov nr. 21/2004. 7 Se lover nr. 77/1985 § 8 og § 12-1, nr. 87/1992 § 5 (2) og nr. 107/1992 § 6 og de bestemmelser det er vist til i noten der. 8 Jfr. § 2.

§ 5. Grunnlag for arbeidet.

Ombudsmannen kan ta saker opp til behandling enten etter klage¹ eller av eget tiltak.

Endret ved lov nr. 1/1980.

1 Se § 6.

§ 6. Nærmere om klage og klagefrist.

Enhver som mener å ha vært utsatt for urett¹ fra den offentlige forvaltnings side,² kan klage til Ombudsmannen.³ Den som er fratatt sin personlige frihet har rett til å klage til Ombudsmannen i lukket brev.⁴

Klagen skal være navngitt og må være satt fram innen⁵ 1 år etter at den tjenestehandling eller det forhold det klages over ble foretatt eller opphørte. Har klageren brakt saken inn for høyere forvaltningsorgan,⁶ regnes fristen fra det tidspunkt denne myndighet treffer sin avgjørelse.

Ombudsmannen avgjør om en klage gir tilstrekkelig grunn til behandling.

Endret ved lov nr. 1/1980.

1 Se § 3. 2 Se § 4. 3 Sml. lov 10 feb 1967 § 2 (1), e. og § 28. 4 Jfr. lover nr. 62/1999 § 4-5 (3) og nr. 21/2001 § 30. 5 Jfr. lov 10 feb 1967 § 30. 6 Jfr. lov 10 feb 1967 § 28.

§ 7. Rett til å få opplysninger.

Ombudsmannen kan hos offentlige tjenestemenn og hos alle andre som virker i forvaltningens tjeneste, kreve de opplysninger han trenger for å kunne utføre sitt verv. I samme utstrekning kan han kreve fremlagt protokoller og andre dokumenter.

Reglene i tvisteloven¹ kapittel 22, med unntak for §§ 22-2, 22-6 og 22-7, får tilsvarende anvendelse for Ombudsmannens rett til å kreve opplysninger.

Ombudsmannen kan kreve bevisopptak ved domstolene etter reglene i domstolsloven² § 43 annet ledd. Rettsmøtene³ er ikke offentlige.⁴

Endret ved lover 22 mars 1968 nr. 1, nr. 1/1980, nr. 90/2005 (i kraft 1 jan 2008 iflg. res. 26 jan 2007 nr. 88).
1 Lov nr. 90/2005 (tvl.). 2 Lov 13 aug 1915 nr. 5 (dl.). 3 Jfr. dl. § 122. 4 Jfr. dl. § 124.

§ 8. Adgang til forvaltningens kontorer.

Ombudsmannen har adgang til tjenestesteder, kontorer og andre lokaler for ethvert forvaltningsorgan og enhver virksomhet som går inn under hans arbeidsområde.¹

Endret ved lov nr. 1/1980.
1 Se § 4. - Jfr. § 7. Se lov 10 feb 1967 § 13 b (1) nr. 4.

§ 9. Dokumentoffentlighet og taushetsplikt

Ombudsmannens saksdokumenter er offentlige.¹ Ombudsmannen avgjør med endelig virkning om et dokument helt eller delvis skal unntas fra offentlighet. Nærmere regler, herunder om adgangen til å unnta dokumenter fra offentlighet, gis i ombudsmannens instruks.²

Ombudsmannen har taushetsplikt³ med omsyn til opplysninger han får i sin tjeneste om forhold av personlig karakter.⁴ Taushetsplikten gjelder også opplysninger om drifts- eller forretningshemmeligheter.⁵ Taushetsplikten varer ved også etter ombudsmannens fratreden. Den samme taushetsplikt påhviler hans personale.³

Endret ved lover nr. 1/1980, nr. 74/2000.
1 Sml. lover 10 feb 1967 § 18 flg., nr. 69/1970 § 1 siste ledd siste punktum, § 2, § 5 og § 6, nr. 16/2006 § 2 (3) og § 3. 2 Jfr. lov nr. 69/1970 § 1 (4) og lov nr. 16/2006 § 2 (3). 3 Se lov 22 mai 1902 nr. 10 (strl.) § 121. 4 Sml. lov 10 feb 1967 § 13 (5) nr. 1. 5 Sml. lov 10 feb 1967 § 13 (5) nr. 2.

§ 10. Avslutning av klagesak.

Ombudsmannen har rett¹ til å uttale sin mening om forhold som går inn under hans arbeidsområde.²

Ombudsmannen kan påpeke at det er gjort feil³ eller utvist forsømmelig forhold i den offentlige forvaltning. Om han finner tilstrekkelig grunn til det, kan han meddele påtalemyndigheten⁴ eller tilsettingsmyndigheten hva han mener i den anledning bør foretas overfor vedkommende tjenestemann. Kommer Ombudsmannen til at en avgjørelse må anses ugyldig⁵ eller klart urimelig, eller klart strir mot god forvaltningspraksis, kan han gi uttrykk for dette. Mener Ombudsmannen at det knytter seg begrunnet tvil til forhold av betydning i saken, kan han gjøre vedkommende forvaltningsorgan oppmerksom på det.

Finner ombudsmannen at det foreligger forhold som kan medføre erstatningsansvar, kan han etter omstendighetene gi uttrykk for at det bør ytes erstatning.⁶

Ombudsmannen kan la saken bero med retting av feilen eller med den forklaring som gis.

Ombudsmannen skal gi klageren og den eller dem saken angår⁷ underretning om resultatet av sin behandling av en sak. Han kan også gi overordnet forvaltningsorgan slik underretning.

Ombudsmannen avgjør selv om, og i tilfelle i hvilken form, han skal gi offentligheten meddelelse om sin behandling av en sak.⁸

Endret ved lov nr. 1/1980.
1 Se lov 22 mai 1902 nr. 10 (strl.) § 253 nr. 3, c jfr. § 249 nr. 3. 2 Se § 4. 3 Jfr. lov 10 feb 1967 § 41. 4 Se strpl. kap. 6. 5 Sml. lov 10 feb 1967 § 35. - Se lov nr. 35/1980 § 19 nr. 3. 6 Jfr. lov nr. 26/1969 § 4-1. 7 Sml. lov 10 feb 1967 § 2 (1), e. 8 Se § 9 (2). Jfr. § 12.

§ 11. Innberetning om mangler i lovverk og praksis.

Blir Ombudsmannen oppmerksom på mangler ved lover, administrative forskrifter eller administrativ praksis, kan han gi vedkommende departement underretning om det.

Endret ved lov nr. 1/1980.

§ 12. Melding til Stortinget.

Ombudsmannen skal gi Stortinget årlig melding om sin virksomhet. Meldingen trykkes og offentliggjøres.¹

Får Ombudsmannen kjennskap til forsømmelse eller feil av større betydning eller rekkevidde, kan han gi Stortinget og vedkommende forvaltningsorgan særskilt melding.

Endret ved lover 22 mars 1968 nr. 1, nr. 1/1980.
1 Se § 9 (2). - Jfr. lov 22 mai 1902 nr. 10 (strl.) § 253 nr. 3, c, jfr. § 249 nr. 3.

§ 13. Lønn, pensjon, andre gjøremål.

Ombudsmannens lønn fastsettes av Stortinget eller den det gir fullmakt. Det samme gjelder godtgjørelse til stedfortreder som oppnevnes etter § 1 fjerde ledd første punktum. Godtgjørelse til stedfortreder antatt etter fjerde ledd annet punktum kan fastsettes av Stortingets presidentskap. Ombudsmannens pensjon fastsettes ved lov.¹

Ombudsmannen må ikke uten samtykke av Stortinget eller den det gir fullmakt ha annen stilling eller noe verv i offentlig eller privat virksomhet.

Endret ved lover nr. 1/1980, nr. 56/2002.
1 Jfr. lov 6 mai 1966 (ikke inntatt i Norges Lover).

§ 14. Personalet.

Personalet ved Ombudsmannens kontor tilsettes av Stortingets presidentskap etter Ombudsmannens innstilling eller i henhold til Presidentskapets bestemmelse av et tilsettingsråd. Midlertidige tilsetninger for inntil 6 måneder foretas av Ombudsmannen.

Presidentskapet gir nærmere regler om fremgangsmåte ved tilsetning og om rådets sammensetning. Personalets lønninger fastsettes på samme måte som for Stortingets personale.

Endret ved lov nr. 1/1980.

§ 15.

- 1. Denne lov trer i kraft 1 oktober 1962. - - -
- 2. - - -

Forvaltningsrett – teorioppgave og praktikumsoppgave

Deloppgave - teori: Forvaltningslovens begrep "enkeltvedtak".
(deloppgave 4. avd. våren 1986)

Praktikumsoppgave (Eksempel)

KONTORMØBLER TIL SOSIALRÅDMANNENS KONTOR

Inhabiliter

Cand.jur. Hansen er ansatt i den nyopprettede stillingen som sosialrådmann i Storeby. Til hans kontor må det kjøpes inn møbler – herunder to skrivebord, konferansebord og stoler. Bystyret har bevilget kr. 20 000 til inventar til kontoret.

Det innhentes tilbud fra alle møbelfirmaer i byen. Alle tilbud er bygget på møbler fra A/S Kontorsystems fabrikk i Stavanger, idet samtlige møbelhandlere tydeligvis mener at disse er både best og rimeligst i det lange løp. Det laveste tilbud er fra forretningen Hansen & Sønner hvor sosialrådmannens bror er medinnehaber.

Kari Pedersen er ansatt som den nye rådmannens sekretær. Det må kjøpes skrivemaskin til henne, og saken haster fordi en ikke har noen maskin hun kan bruke. Kari Pedersen har foreslått at det kjøpes inn en «IBM Electric» etter å ha blitt overbevist av selger Lars Olsen i firma A/S Moderne kontorutstyr som har eneagenturet for dette merket i Storeby.

Olsen har vært sosialrådmann Hansens faste bridgepartner i bridgeklubben Sparens i de siste 6 år. Det er opplyst at de ikke er nære personlige venner, men at de av og til treffes i selskap hos felles kjente. For tre år siden var de sammen med de øvrige medlemmer av Sparens på en vennskapsturering i Århus i Danmark. Både Olsen og Hansen hadde da med sine ektefeller.

Spørsmål A: Kan sosialrådmannen gi innstilling om innkjøpet av møbler og hvilke tilbud som skal aksepteres?

Spørsmål B: Er sosialrådmannen inhabil til å beslutte innkjøp av skrivemaskin?

Part I - Temaopg. - eksempler

OPPGAVE 1. Fra rettskildelæren:

Høst 1989
Gjør kort rede for de rettskildefaktorer som har betydning ved tolkning av lovbestemmelser.

OPPGAVE 2. Fra forvaltningsretten (ulovfester del):

Legalisasjonsprinsippet i norsk forvaltningsrett.
Palmlid OPP
X Moberg

OPPGAVE 3. Fra forvaltningsretten (lovfester del):

Dal I

- 1) Redegjør for hva som menes med henholdsvis "avvikende tolking" og "analogisk tolkning". Nevn minst ett eksempel på hver av disse tolkningsmåtene, og forsøk å forklare hvorfor vedkommende tolkningsmåte ble benyttet i de eksempelene du har valgt.
- 2) Nevn noen eksempler på forskjellig rettslige betydninger av uttrykket "lov".
- 3) Hva er en lagdelingsinstans? Nevn et eksempel.

Palmlid OPP
 Dal I
 X Jamarich
 X Klant
 X Moberg

- 1) Redegjør utferlig for hvem som har rett til å påklage et enkeltvedtak.
Palmlid
X Jamarich
- 2) Redegjør for hva som menes med "tynskrenkende tolkning". Nevn ett eller flere eksempler.
X Enkeltevdak
X Jamarich
- 3) Redegjør kort for forskjellen mellom ekstern og intern delavgjørelse.

OPPGAVE 1 (PRA RETTSKILDELÆREN)

Høst 1989
Spørsmål A: Redegjør kort for hvordan en lov blir cll. betydning ved tolking av lover.

Høst 1989
Spørsmål B: Redegjør kort for hvilke grenser forvaltningen må holde seg innenfor når den utøver tilte skjønn.

OPPGAVE 2 (PRA FORVALTNINGSRETTE - ULOVFESTER DEL)
Spørsmål A: Redegjør kort for legalisetsprinsippet og dets betydning for forvaltningen.
Palmlid OPP
X Moberg

Spørsmål B: Redegjør kort for hvilke grenser forvaltningen må holde seg innenfor når den utøver tilte skjønn.

- 1. I rettskildelæren gjøres det rede for hvordan jurister ar leser juridiske spørsmål. Nevnder ved bruk av nærmere angitte prinsipp og faktorer m.v.
- 1.1 Nevn og gi en kort redegjørelse for det nærmere innhold av de ulike typer rettskildemåter og rettskildetaktorer som får betydning ved tolking av lover.
- 1.2 Nevn og gi en kort redegjørelse for det nærmere innhold av de ulike typer rettskildemåter og rettskildetaktorer som får betydning ved tolking av lover.
- 1.3 Nevn og gi en kort redegjørelse for ulike typer rettskildemåter som kan fremkomme ved slik lovutvikling.

Palmlid OPP
 (kort)
 X Jamarich
 X Moberg

- 2. I forvaltningsretten gjøres det rede for hvilke ørkranker (grenser) som oppstiller for forvaltningens kompetanse
- 2.1 Gi en kort redegjørelse for hva vi forstår med og målestålle, personelle og prosessuelle kompetanse. Besvarelsen bør, hva gjelder den materielle kompetansen, kort redegjøre for ledelsesprinsippene og de ulike kompetansesammulag som oppstiller etter norsk rett.
- 2.2 Gi en kort redegjørelse for hva vi forstår med forvaltningsrettens delavgjørelse og avgjørelsesmåter.